

TİASAD

Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of Turk & Islam World Social Studies

Yıl: 5, Sayı: 19, Aralık 2018, s. 59-67

Doç. Dr. Bahar YALIN

Trabzon Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü,

baharerogluyalin@gmail.com

Öğr. Gör. Sibel AK

TARİH ve GERÇEK İNŞASINDA TELEVİZYON DİZİLERİ:

KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN VE DÖNEMİNİN MUHTEŞEM YÜZYIL DİZİSİNDEKİ TEMSİLİ

Özet

Görsellik üzerine kurulu bu çağa ait dünyanın temsili kitle iletişim araçlarıyla sağlanır. Algının dolayısıyla bilgilenmenin başat kaynağı kitle iletişim araçlarıdır. “An”ın tarihini kaydeden televizyon, biçim ve içerik koşullarını zaman ve mekânı belirleme gücü ile ortak tarih anlayışını etkileme potansiyeline sahiptir. Yüzyıllar süren tarihi geçmiş birkaç saate ve görsel gerçekliğe indirgenerek izler kitleye sunulmaktadır. Tarihe ait önemli karakter olay ya da olguların anlatıldığı TV dizileri bir yandan tarih hakkında bilgilenme ve farkındalığın oluşmasını/artmasını diğer yandan döneme ait sosyo-kültürel özelliklerin anlaşılmasını sağlamaktadır.

Televizyon dizilerinin tarihsel gerçeği/bilgiyi yeniden inşa etmede dolayısıyla tarihsel gerçeğin görsel ya da işitsel algısının biçimlenmesinde başat kaynaklardan biri haline geldiği gerçeğinden yola çıkarak bu çalışmada Kanuni Sultan Süleyman ve döneminin anlatıldığı Muhteşem Yüzyıl adlı TV dizisinin Kanuni Sultan Süleyman, siyasal aktörler, Harem, toplumsal ve kültürel yaşantı temsillerinin tarihi gerçek ve tarih bilgisi ile ilişkisi, tarihe vakıf olanların üzerinde nasıl bir algıya dolayısıyla etkiye sahip olduğu Karadeniz Teknik Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü öğrencileri ile derinlemesine mülakat yöntemi kullanılarak ortaya konmuştur.

Anahtar Sözcükler: Kitle İletişim Araçları, TV, TV Dizileri, Kanuni Sultan Süleyman, Gerçeklik

**CONSTRUCTION OF HISTORY AND TRUTH IN TELEVISION SERIES:
KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN AND REPRESENTATION IN HIS AGE
OF
“MUHTEŞEM YÜZYIL” SERIES**

Abstract

The representation of the world belonging to this age based on visibility is provided by mass media. The primary source of perception is therefore the mass media. Television, which records the history of "moment", has the potential to influence the conditions of form and content and the power of determining time and space and the common understanding of history. The centuries-old past has been reduced to several hours, unknown visual reality, and traces are presented to the audience. The TV series of important character events or phenomena in history provide information and awareness about the history and increase the awareness of the socio-cultural characteristics of the period.

TV series are one of the main sources of visual or auditory perception of historical truth in the reconstruction of historical facts / historical information. In this study, the real relationship produced in history and television series is discussed in the TV series Magnificent Century, where Kanuni Sultan Süleyman and his period is described. In this series, Suleyman the Magnificent, political actors, Harem, social and cultural life representations on the historical history of the people who have a sense of influence on the Karadeniz Technical University Faculty of Letters Department of History students with the use of in-depth interview method was revealed.

Key Words: Mass Media, TV, TV Series, Suleiman the Magnificent, Reality

GİRİŞ

Kitle iletişim araçlarının izleyenler üzerindeki etkilerine yönelik araştırmalar (Oktay, 1996:173-181; İlal, 1995: 22; Gökçe, 2002:161-176; Mattelart,1998: 29-57) 1920'li yıllarda sihirli mermi olarak da bilinen kuram ile başlamıştır. İzleyiciyi edilgen gören bu kuram, kitle iletişim araçlarının aktardığı mesajların herkese aynı şekilde ulaştığını, kitle iletişim araçlarının güçlü etkilere sahip olduğunu ve izleyenlerin tutumlarını biçimlendirdiği görüşündedir. 1929 yılında Sinema Araştırma Konseyi'nin Payne Fonu araştırmaları sinemanın çocuklar ve gençler üzerinde olumsuz etkilerini göstermiştir. Orson Welles'in 1938'de Dünyalar Savaşı oyununu radyo dinleyicileri üzerindeki etkisini araştıran Cantril ise radyo oyununu dinleyenlerin farklı etki düzeylerine sahip olduğunu ortaya çıkarmıştır. Dolayısıyla İkinci Dünya Savaşı izleyen yıllar sihirli mermi teorisinin etkisizliğinin kanıtlandığı, kitle iletişim araçlarının sınırlı etkileri olduğunu bir dönem olmuştur. Bu dönemde özellikle televizyonun gündemde olmadığı bir dönemde siyasal tercihlerin belirlenmesinde medyanın son derece sınırlı etkileri olduğu görülmüştür. Kitle iletişim araçları izleyici/dinleyici/okuyucu kitleyi hali hazırda niyet ettikleri eylemi gerçekleştirmek için harekete geçirir, niyetlerini pekiştirir ve çok düşük bir oranda sadece medyanın etkileri doğrultusunda değiştirme şeklinde ortaya çıkan üç boyutlu etkilerdir. 1950'li yıllarda

TİDSAD

televizyonun giderek insanların gündelik yaşantılarına dâhil ettikleri bir iletişim aracı haline gelmesiyle yapılan araştırmalar çeşitlenmiştir. Sınırlı etkiler olarak da isimlendirilen bu dönem çalışmaları kitle iletişim araçlarının etkilerinin kümülatif etkiler olduğunu, sıklığın, tekrarın etki düzeyinde belirleyici olduğunu göstermiştir. Sonraki yıllarda yapılan çalışmalar kitle iletişim araçlarının etkilerinin çok boyutlu olarak açıklanabileceğini göstermiştir. Kitle iletişim araçlarının kısa vadeli bireysel etkileri sınırlı, uzun vadeli birikimsel etkileri ise hem bireysel hem toplumsal hem de kültürel açıdan önemlidir. Çünkü kitle iletişim araçları ile aktarılan bilgi algılanır, birey tarafından düşünce ve duygu boyutu ile yeniden anlamlandırılır, bu sayede oluşan tutumlar yeniden gözden geçirilir, kıyaslanır. Bu noktada gerçeğin zihnimizde oluşan imgeleri bizim yeni tutumlarımızı oluşturur (Becker, 1983 akt. Oktay, 1996:181).

Bu noktada kitle iletişim araçlarının en belirgin etkisi bilgilenmenin başat kaynağı olarak gerçekliğe dair algılarımızı oluşturmasıdır. Özellikle televizyon günümüzün hala en yaygın kullanılan iletişim aracı ve ekran kültürünün baş aktörü olarak bireysel ve toplumsal gerçeğin inşasında çok büyük rol oynamaktadır. Bu çalışma televizyon ve özelde televizyon dizilerinin günümüzün dijital toplum ve birey karşılaşmasında gerçeğin inşasındaki rolünü araştırmayı hedeflemektedir.

Kültürlenme ve Toplumsallaşma Aracı Olarak Televizyon

Tüm teknik ve teknolojileri de kapsayan kültür bir konuşmadır (Postman, 2004: 15) ve iletişimin kendisidir. Sosyal yaşamı ve kültürü, fiziksel, sosyal ve soyut düzeydeki ortak semboller aracılığı ile kurulan iletişim mümkün kılmaktadır. Toplumsal süreçte sürekli olarak yeni semboller yaratılır, benimsenir, değiştirilir ya da terk edilir. İşte bu kültürel sembolleri oluşturan, biçimlendiren, yayan dolayısıyla bireysel, toplumsal ve kültürel gerçeği üreten başat aktörler kitle iletişim araçlarıdır. McLuhan'a göre olaylara kültür aracılığıyla bakmanın en açık yolu o kültürün konuşma araçlarını gözlemektir (Postman, 2004: 17). Bu tür bir gözlem hiç kuşkusuz kültürlenme ve toplumsallaşma süreçlerinde kendi içinde dinamik bir ekosisteme sahip olan kitle iletişim araçlarının işlevlerine bakıldığında toplumsallaşma, eğlence, siyasal olarak bir yönlendirmenin olduğu görülmektedir.

Diğer iletişim araçlarından daha farklı bir içerik talep eden televizyon konuşmayı bize sözcüklerle değil görüntülerle aktarmaktadır. Televizyon aracılığıyla medyanın aktardığı imgeler yaşantıyı bizim yerimize sınıflandırmakta, sınırlandırmakta ve anlamlandırmaktadır. Dolayısıyla medya aslında kültürün içeriğini yaratmaktadır.

Kitlelerin kitle iletişimlerine katılmalarının daha özelinde insanın televizyon izleme gereksinimini sorgulayan Oskay'a göre (1993:333) geçmiş yıllarda kateollerin oluşturduğu toplumsallaşmayı bugünün dünyasında diziler yapmaktadır. Yine Oskay'a göre bu tür yayınlar "bellek edindirme" değil, "haklılaştırma" araçlarıdır. Dış gerçekliğin anlaşılmasını sağlamak yerine insanın kendi gerçeklerini haklılaştırır. Eğlencenin ötesine geçerek tarihi yemekte, tüketmekte, çarpıtmakta, yeniden kurgulamakta, gönlünün istediğince değiştirmekte ve tarih televizyonun karşısında kendini savunamaz duruma düşmüş bulunmaktadır (Oskay, 1993:333).

Filmlerde Üretilen Gerçeklik İnşası

İnsanın kültürlenme macerası içinde tanıştığı ve deneyimlediği gerçek olgusu, kültürün insana dair koşullarından bağımsız düşünülemez. Duyularla algılanan fiziki bir unsur olarak

kültürün oluşturduğu imgeler/imağlar duyuların ötesinde gerçeği ifade edişimizi belirler (Yazıcı, 1997: 17). İmgeyi ya da imajı oluşturan göstergelerin çözümlenmesi bu nedenle son derece önemlidir. Çünkü medya materyalinde işlenen göstergelerin aktardığı anlamın keşfi ortak kültürel kodların varlığına işaret ettiği gibi bu kodların neler olduğunu da göstermektedir. Medya üzerine çalışmak eylemlerimizi belirleyen değerler ve inançlar ile ilgilidir. Nasıl düşündüğümüz ve yaşamlarımızı nasıl sürdürdüğümüz hakkındaki gerçeklerin önemi ile ilgilidir. Bu nedenle medya içeriği ile ilişkimiz de aslında onun gerçekçiliğine bağlıdır (Burton, 1995: 119).

Burton'a göre medya materyalinde işlenen gerçeklik, inanılır/güvenilir olanın daha çok ciddiye alınması ve fikirlerinin daha kolay kabul edilmesi ile doğrudan bağlantılıdır. Medya içeriğinin dünyayı bizim bildiğimize benzer bir şekilde yansıtması, akla yakın/olanaklı olması, biz oradayken olduğuna dair fiziksel bir gerçeklik taşıması, inançlar ve değerler olarak yakın-sanması gibi kavramlar gerçekliğin doğasını belirleyen unsurlardır. Dolayısıyla gerçekçilik, örneğin arka planın ne kadar doğru resmedildiğine, insanların davranışlarının ne kadar inanılır olduğuna, anlatılan hikâyenin gerçekleşme olasılığına, inanç ve değerlerin doğru bir şekilde belirtilmesine bağlıdır (Burton, 1995:119-120). Neyin gerçek olduğuna ilişkin düşüncelerimiz kültürel deneyimler, gerçek yaşantımız ve medya tarafından biçimlenir.

Kuçuradi'ye göre gerçeklik, insan eylemlerine dair bilgiye ya da uydurmalara dayanır (Kuçuradi, 2012:8). Her medyanın gerçekliği kurma ve aktarma biçimi ise farklıdır. Giriş, gelişme ve sonuç düzeni içinde oluşan içerik ya da anlatı ile oluşan içeriğe yeniden biçim verilerek gerçekliğin yeniden inşa edilmesi anlatı ve kurgu arasındaki bağıntıya dikkat çeker. Dahası aslında medya düzeni içinde her şey anlatının kurgulanmış halidir. Bir üretim ve süreci söz konusudur. Öte yandan medya içeriğinin konusu ne kadar kurgulanmış olursa olsun amaca uygun bir biçimde üretilmişse gerçekliği ya da gerçeklik olasılığı da bir gerçeği ifade eder. Gerçek olarak algılanan her üretim ya da ürünün amacı aslında bir mesaj iletmektir. Bu da gerçeklik ile kurgu arasındaki ilişkiyi tanımlayan unsur mesajın amacıdır.

Kanuni Sultan Süleyman ve Döneminin Muhteşem Yüzyıl Dizisindeki Temsili: Tarih Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Etki Analizi

Problem

Tarih öğretme konusunda filmlerin kullanılması Formwalt'a göre yaratıcı bir yaklaşım olarak kabul edilmektedir. Bu amaçla yapılmış filmler izler kitlenin tarihi döneme ait tarihsel süreçleri, o dönemin kültürel yapısını anlamasını daha da kolaylaştırmakta ve böylelikle tasvir edilen dönemi yaşıyor hissi uyandırarak duygusal bir bağ kurulmasını sağlamaktadır. Bunun yanı sıra televizyonlardaki çoğu ögenin romantikleştirilerek seyircilere sunulması sonucunda bireyleri günlük hayatın gerçeklerinden uzaklaştırıyor olması, gerçek hayatın yerini alan üretilen gerçekliğin yerini dolduran ekran gerçekliği olarak karımıza çıkmaktadır. Bu nedenle televizyonlarda yayınlanan ve farklı demografik özelliklerde olan kitleler tarafından izlenen Muhteşem Yüzyıl dizisi özelinde, tarih dizilerinin gerçek tarih konusunda bireyleri ne denli etkilediği konusu çalışmanın problemini oluşturmaktadır; ancak çalışmanın gerçek tarihe ne kadar uyarlandığını anlayabilmek için çalışma Tarih Bölümü öğrencilerine yönelik yapılmıştır.

Amaç ve Önem

Formwalt, filmlerin tarihsel süreci anlamada yardımcı bir materyal olabileceğini; ancak bu filmlerin kesinlikle öğrenmenin yerini almaması gerektiğini söylemektedir (Formwalt, 2002). Kuçuradi de tarihsel olayların film üzerinden aktarılması konusunda doğrudan deneyimlenemeyen, görülemeyen, yaşanamayan bir sorun, bir yaşantı, bir değer ya da eylem olanağı çerçevelenerek yeniden deneyimlemek için bir imkân yaratılmış oluyor (Kuçuradi, 2012: 10). Bu doğrultuda, tarih ve gerçek inşasında televizyon dizilerinin rolünü ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada öncelikle Karadeniz Teknik Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dekanlığı'nın izni doğrultusunda Muhteşem Yüzyıl Dizisi'ni izleyen Tarih Bölümü son sınıf öğrencileri arasında araştırmaya gönüllü olarak katılım sağlamak isteyen öğrenciler belirlenmiş ve bu öğrencilerden izin formları alınmıştır. Yaşları 22 ila 31 arasında değişen 8 kadın ve 3 erkek toplamda 11 öğrenciyle derinlemesine mülakat yapılmıştır. Tarih Bölümü öğrencilerinin tarih bilgilerine dayanarak yapılan derinlemesine mülakat ile birlikte Kanuni'nin gerçek tarih ve diziyel oluşturulan tarih algısı arasındaki fark, dizinin tarih öğretmede bir etkisinin olup olmadığı sorularına yanıt aranmıştır.

Araştırmanın Yöntemi

Muhteşem Yüzyıl Dizisi; 5 Ocak 2011 yılında gösterime başlamış ve 11 Haziran 2014'te 139.bölümü ile final yapmıştır. 46 ülkede yayınlanan Muhteşem Yüzyıl dizisi izleyici sayısını dünya genelinde gün geçtikçe arttırmıştır.

Çalışma, Muhteşem Yüzyıl Dizisi'ni izleyen Karadeniz Teknik Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü son sınıf öğrencilerine yönelik gerçekleştirilmiştir. Yaşları 22 ila 31 arasında değişen 8 kadın ve 3 erkek toplamda 11 öğrenciyle derinlemesine mülakat yapılmıştır. Bu çalışmada popüler kültürün öznesi olan kitle iletişim araçlarının tarihsel gerçeği/bilgiyi inşa etme üzerindeki etkisi bağlamında Kanuni Sultan Süleyman ve döneminin anlatıldığı Muhteşem Yüzyıl adlı TV dizisinin tarih bölümü öğrencileri üzerindeki etkisi araştırılacaktır.

Araştırmanın Bulguları

Öğrencilere ilk olarak Kanuni Sultan Süleyman deyince ilk akıllarına gelen ve zihinlerinde canlanan Kanuni Sultan Süleyman algısını sorduğumuzda verdikleri cevaplar; “kanun, heybet, ihtişam, fetihler, yükseliş ve çöküş, Osmanlı İmparatorluğunun zirvesini yaşayan padişah, cihan imparatoru, Yavuz Sultan Selim'in hazırlıklarının vuku bulduğu dönem padişahı, güçlü, otoriter, manevi yönü olan, övülmeyi seven, Büyük İskender'den sonra dünyaya hâkim olan sultan, savaççı ve karizmatik lider, aşırı kudretli ve adalet sağlayıcı, Avrupa sınırına dayanan ve en uzun yaşayan padişah, kara imparatorluğu olmasına rağmen deniz ve okyanus fatihi bir padişah” olmuştur.

Dizinin yayınlandığı dönemde çoğu lise öğrencisi olan katılımcılar diziyi izleme gerekçesi olarak “*tarih öğrenme konusunda öğretmenlerinin yönlendirdiğini ve sınavlarda özellikle Kanuni Dönemi kronolojisini ve tarihi kişileri tanımada dizinin yardımcı olduğu*”nu belirtmişlerdir. Hatta öğrencilerden biri *bölümünü seçme konusunda bu dizinin oldukça etkili olduğunu ve sayısal öğrencisi olmasına karşın, bütün tercihlerinin Tarih Bölümü olduğunu* söylemiştir. Yine dizinin yayınlandığı dönemde ilgilerini çeken başka dizi olmadığı için, dizideki *entrikalar*

için ve dizinin prodüksiyon ve oyuncu seçimini beğendikleri için diziyi izlediklerini söylemişlerdir.

Dizi hakkında genel olarak düşüncelerin ne olduğu sorulduğunda ise bütün öğrenciler, *Muhteşem yüzyıl ve Kanuni tarihi olmasına rağmen özellikle Harem olgusunun çok abartılmış ve ön plana çıkartılmış olduğunu, popüler kültüre uydurmak için ve reyting korkusuyla çoğu zaman dizinin gerçek tarihten saptırıldığını* belirtmiştir. Bunun yanı sıra özellikle *savaş sahneleri öğrenciler tarafından çok etkileyici ve gerçekçi bulunmuştur.*

1. Kanuni Sultan Süleyman / Halit Ergenç

10. Osmanlı padişahı.

Kanuni'nin görsel temsili ile tarihsel gerçekliğinin örtüşüp örtüşmediği sorulduğunda ise *o döneme ait fazla görselin bulunmamasına karşın, Kanuni'nin kemerli bir buruna sahip olsa bile, oyuncunun Kanuni'yi dizide çok iyi görselleştirdiği, tarih kitaplarında belirtildiği gibi gençliğinde çok süslü olan Kanuni'nin dizide çok iyi ifade edildiği ve özellikle yaşlılık döneminin çok gerçekçi gösterildiği* derinlemesine mülakatta ortaya çıkmıştır.

“Dizinin Kanuni Tarihi’ni öğretmede katkısı var mıdır?” sorusu sorulduğunda ise öğrenciler, çoğunluk olarak dizinin tarihi öğretme konusunda olumlu etkileri olduğunu belirtmişlerdir. *Savaş sahneleri, iskân ve politikalar, şehzade yaşantıları ve kıyafetlerin gerçekçi bir şekilde yansıtılması* dizinin dönemi öğretmede etkili olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır. *İzlenme kaygısıyla kronolojik hatalar yapılsa da, o dönemin kişilerini tanıtmada, okumayan bir millet olarak en azından tarihi bir fikre sahip olunmasında, insanlarda ilgi uyandırması ve diğer tarih dizilerine ön ayak olma* konusunda dizinin çok önemli bir yapıya sahip olduğu görülmüştür. Ayrıca oluşturulan ilgi sayesinde dizideki bazı olaylar yanlış aksedilmiş olsa bile kişileri *araştırmaya sevk ettiğini*, araştırma konusunda *ufuk açtığını* belirtmişlerdir. Ayrıca sadece tarih değil, *şiirlerle birlikte o döneme ait edebiyat konusunda da bir öğretme etkisine sahip* olduğu sonucuna varılmıştır. Öğrencilerden biri, *o döneme ait yapmış olduğu çalışmada dizide izlediği sahneyle paralel olarak yaptığı okumalarla birlikte çalışmasında diziden yararlandığını* belirtmiştir.

“Diziyi izledikten sonra Kanuni Dönemi’ni araştırma gereği duydunuz mu?” sorusuna cevap olarak ise; *zaten derslerde gördüklerini, bu nedenle derinlemesine olmasa da araştırma yaptıklarını belirtmişlerdir.* Öğrencilerin birkaçı ise, hiçbir araştırma gereği duymadıklarını ve ilgilerini de çekmediğini söylemişlerdir.

“Şimdiye kadar okuduğunuz kaynaklardan yola çıkarak Kanuni bir yönetici ve insan olarak nasıl bir yapıya sahipti?” ve “Kanuni dizide nasıl temsil ediliyor?” sorularına ise öğrencilerin hepsinin vermiş oldukları ortak cevap ise, *ömrünün çoğunun seferlerde geçtiği biline padişahın saraydan çıkmayan bir padişah olarak yansıtılmasının yanlış olduğunu, gerçekte heybetli ve cihan padişahının çok daha etkin bir yönetici ve insan olduğunu* belirtmişlerdir.

“Dizideki en unutamadığınız, sizi en çok etkileyen sahne hangisiydi?” sorusu ise, *Şehzade Mustafa ve Şehzade Beyazıt'ın oğullarıyla katli* olarak cevaplanmıştır. O sahnelerin gerçek tarihle birebir örtüşerek dizide yansıtıldığı yapılan mülakatta ortaya çıkmıştır.

Yine *Kanuni Dönemi*'ni düşündüklerinde zihinlerinde dizilerdeki mekânların canlandığı gözlenmiştir. *Batı ve Osmanlı ilişkilerinin ise yeteri kadar dizide değinilmediği* ortaya çıkmıştır. Aynı şekilde o dönemde *İstanbul'un refah seviyesi en yüksek olduğu sosyo-kültürel yapının bazı pazar ve padişahın tebdil-i mekân sahnelerindeki kahvehanelerin dizide doğru bir şekilde temsil edildiği* belirtilmiştir.

Son olarak Kanuni döneminde kadın karakterler ve dizideki temsilleri sorulduğunda, özellikle *Hürrem karakterinin çok abartıldığı* sonucuna varılmıştır. Hürrem'in tarih kitaplarından bilindiği kadarıyla, ortalama güzelliğin bile altında bir güzelliğe sahip olduğu, çok zeki olduğu ve dizide gösterilenin aksine çok iyi bir eğitime sahip, zarif ve hayırsever bir kadın olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

SONUÇ

Eski çağlarda toplumsal haberleşme ve iletişim ibadethanelerde, kahvehanelerde ve meydanlarda gerçekleştirilirken; günümüzde aynı anda milyonlarca insana ulaşabilen bir teknolojiyle birlikte bu misyon kitle iletişim araçlarına, özellikle de televizyona yüklenmiştir. Televizyonun temel işlevi ise eğlendirmedir. Dolayısıyla haber verirken ya da bilgilendirirken bile izler kitleyi eğlendirmek zorundadır.

Televizyonlarda yayınlanan tarihi diziler, belirli bir dönemi yansıtıyor olsa da eğlendirme işlevine yönelik popüler kültüre hizmet etmek zorundadır. Dolayısıyla gerçek tarih ve kur-

TİDSAD

gusal tarih olguları ortaya çıkmaktadır. Gerçek tarih daha çok belgesel türü olarak bir dönemin birkaç saate indirgenmiş bir bölümüdür. Diziler ise, daha çok günümüze hitap eden ve izlenmesi için bir eğlenceye dönüştürülen bir tür olarak görülmektedir. Dolayısıyla özellikle tarihi dizilerin tarih öğrenme konusunda bir etkiye sahip olup olmadığı bir çalışma konusu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çalışmada dizinin gerçeği çok yansıtmasa da *tarihi öğretme konusunda etkili* olduğu sonucuna varılmıştır. Dizinin diğer tarih dizilerine öncülük etme konusunda önemli bir yere sahip olmasının yanı sıra, izlenme kaygısı nedeniyle *popüler kültüre hizmet ettiği* görülmektedir. Savaş sahneleri, iskân ve politikalar, şehzade yaşantıları ve kıyafetlerin gerçekçi bir şekilde yansıtılması dizinin dönemi öğretmede etkili olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Derinlemesine mülakat yapılan Tarih Bölümü öğrencilerinin çoğu tarih kitaplarında özellikle kapalı bir kutu olarak kabul edilen ve aslında eğitim yuvası olarak bilinen Harem kültürünün televizyonda çok yanlış yansıtıldığı konusunda ortak bir görüşe sahip oldukları sonucuna varılmıştır. Yurt dışından gelen tarih yazarlarının bile giremediği, dolayısıyla kendi hayal güçlerini kullanarak yazdıkları Harem olgusunun izleyicileri etkilemek adına aslına uygun olmayan bir şekilde yansıtıldığı belirtilmiştir.

Bunun yanı sıra, izlenme kaygısıyla kronolojik hatalar yapılırsa da o dönemin kişilerini tanıtmada, en azından tarihi bir fikre sahip olunmasında, insanlarda ilgi uyandırması çalışmanın diğer bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır.

KAYNAKLAR

- Burton, Graeme (1995). *Görünenden Fazlası*. (Çev: N. Dinç). İstanbul: Alan Yayıncılık.
- Çencen, N. ve Demir, Ö. (2013). Günümüz Ortaöğretim 10. Sınıf Tarih Ders Kitabı İle Muhteşem Yüzyıl İsimli Televizyon Dizisindeki "Kanuni Sultan Süleyman Dönemi" Söylemlerinin Gösterge Bilimsel Açıdan Karşılaştırılması. *Türk Tarih Eğitimi Dergisi*, 2013: 2 (1), 76-101.
- Gökçe, Orhan (2002). *İletişim Bilimine Giriş (4. Basım)*, Ankara: Turhan Kitabevi.
- İlal, Ersan (1995). *İletişim, Yıgınsal İletişim Araçları ve Toplum, 3. Basım*, İstanbul: Der Yayınları.
- Kuçuradi, Ioanna (2012). "Gerçeklik Üzerine Söyleşi", *İFSAK Fotoğraf ve Sinema Dergisi*, Sayı:146.
- Mattelart, Armand (1998). *İletişim Kuramları Tarihi*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Oktay, Mahmut (1996). *Davranış Bilimlerine Giriş*, İstanbul: Der Yayınları.
- Oskay, Ünsal (1993). *Kitle İletişimin Kültürel İşlevleri*, İstanbul: Der Yayınları.
- Postman, Neil (2004). *Televizyon Öldüren Eğlence (2. Basım)*, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Yazıcı, İsmet (1997). *Kitle İletişiminde İmaj*, İstanbul: Bilim Yayınları.

İnternet Kaynakları

TİDSAD

Tarih ve Gerçek İnşasında Televizyon Dizileri: Kanuni Sultan Süleyman ve Döneminin Muhteşem Yüzyıl Dizisindeki Temsili

<https://www.elmaelma.com/foto-galeri/muhtesem-yuzyil-dizisinin-18-tarihi-karakteri-ve-gercek-halleri/5a141bff18e540239f732918?p=2> (Kanuni Sultan Süleyman ve Muhteşem Yüzyıl dizisinde onu canlandıran Halit Ergenç'in portresi Erişim Tarihi: 04.10.2018)

http://www.cumhuriyet.com.tr/foto/foto_yasam/79155/1/Muhtesem_Yuzyil_da_kardes_katli.html (Beyazid ve oğullarının katli fotoğrafı Erişim Tarihi: 04.10.2018)

<http://www.internethaber.com/sehzade-mustafa-sahnesine-tarihcilerden-sert-tepki-642058h.htm> (Şehzade Mustafa'nın katli fotoğrafı Erişim Tarihi: 04.10.2018)